

Caesaropapismens problem

Ryska Ortodoxa Kyrkan (ROK) helgonförklarade Rysslands siste tsar Nikolaj II år 2000.

En helgonförklaring, i apostolisk kyrklig tradition, innebär en postum utnämning av en person som troshjälte och förebild för alla Kristustroende.

Varför utvalde ryska ortodoxas kyrkan denne historiskt belastade person?

Nikolajs grova och oskickliga regentskap framprovocerade tre ryska revolutioner;

Januari 1905, Februari 1917 och Oktober (e.g. November) 1917, samt militära nederlag

i rysk-japanska kriget 1904-05 och I:a Världskriget och ytterst ansvarig även för massaker

på svältande civilister samt blodiga judepogromer. Att han och familjen mördades 1918 brukar annars

inte räknas som tillräcklig grund för att bli helgon- eller martyr-förklarad i kristenheten. Svaret på frågan

varför ROK upphöjer Nikolaj II, ligger i dess caesaropapism med sakral monarki och de tillhörande

problem med Bibeln/ Den Heliga Skrift och klassisk kyrkorätt som den medför.

Prästkungar

"Att lägga all makt samlad i en enda syndares händer är vanskligt, eftersom den goda viljan hos envar är splittrad och förmågan att göra gott är ojämn. Att hoppa både andlig och världslig makt på en enda hand, som hos t.ex. Faraos i Egypten eller Caesar i Rom, förbjöds tidigt (3 Mos 1:7, 2:2, 3:5, 4:5, 7:5, 1 Sam 13:12, 1 Kung 12:32, 2 Krön 26:16). Att ha all makt samlad, som en prästkung har, kan bara Kristus klara av. Melki-Sedek, prästkungen i Salem (1 Mos 14:18) är en profetisk förebild för Kristi allsmäktighet på Jorden (Heb 5-7) och ingen normativ ordning.

Han som är "allt i alla" (Kol 3:11), skall en gång inte längre bli motsagd (Upp 21-22) när Han återkommer i härlighet, utan alla knän skall böjas för Honom (Fil 2:10). Så är det inte nu. Att före Kristi återkomst, hoppa andlig och världslig makt på en enda hand idag, vore avgudereri, ett brott mot det Första Budet.

Den gammaltestamentliga kyrkans nedgångsperioder är först Kains dråp av Abel, därefter domartidens övergång till kungatid (1 Sam 8:7-8), kung Sauls intrång i prästämbetet (1 Sam 13:11-14) och kung Jerobeams utnämning av präster i Betel och hans eget intrång i prästämbetet (1 Kung 12:32).

Investiturstriden

Om inte monarken direkt intränger i prästämbetet finns andra vägar för otillbörlig inblandning i kyrkans inre angelägenheter. Det visar investiturstriden. Investitur, den symboliska högtidliga insättningen av en person i ett kyrkligt ämbete, och handlade fr.a. om att den världsliga makten ville ha utnämningrätt, i olika grader, av biskopar och abbotar, inom regenternas respektive områden och att påvarna motsatte sig detta, stärkt av reformrörelsen särskilt i Cluny. Henrik IV i Tyskland blev bannlyst, men svarade med att inta Rom, fördriva påve Gregorius VII och insätta en motpåve.

En episod i investiturstriden var Canossavandringen år 1077. En delseger uppnåddes för kyrkan genom konkordatet i Worms 1122. I Frankrike avvecklades investituren i början av 1100-talet och kyrkan återfick sitt fulla primat över egna kyrkliga utnämningar till slut.

Huvudkälla: Bonniers konversationslexikon.

Magna Charta (lat. Magna Carta = det stora fördraget)

kallas det avtal som 1215 slöts mellan den engelske kungen Johan Utan Land

och adeln och prästerna. Fördraget försvarade högadeln mot kungamaktens envælde och godtycke

och begränsade kungens diktatoriska regeringsmakt. Dokumentet fick en stor historisk betydelse för parlamentarismen i England och, på sikt, demokratins maktdelningsprincip, att

"Där [världslig] makt finns skall makten delas."

Huvudkälla: Nationalencyklopedin.

Mindre maktmissbruk på flera händer

"De tendenser till maktdelning, som skedde under medeltiden, mellan påven och kejsaren, fick sitt tydligaste uttryck i Luthers tvåregementslära, och har sannolikt inspirerat Montesquieu i hans balansmodell för maktdelning, som den Nordamerikanska konstitutionen bygger på, nämligen ett åtskiljande av presidentämbete, en kongress, (bestående av två kammare: Senaten och Representanthuset) och en självständig Högsta Domstol och en från centralmakten fri kyrka.

Denna konstitution är fortfarande oöverträffad och har kopierats av en rad länder, först ut i Europa var Frankrike. En försämring innebär dock Montesquieu's modell framför tvåregementsläran såtillvida att Montesquieu's modell inte förutsätter att regenten (regeringen) skall vara bekännande kristen."

Källa: Nithard, sid. 22.

Caesaropapism

Caesaropapism (etym. Caesar = kejsare och Papa = påve) är en regentform där den världsliga och kyrkliga makten förenats på en enda hand. Tydligaste historiska exemplet är Bysantinska imperiet fr.o.m. kejsar Konstantin, samt Tsarrysland.

Kommunismen ledde till att caesaropapismen i Ryssland lamslogs i deras kyrkliga tradition.

När Stalin, omsider, insåg att han behövde även de kristnas stöd för striden mot Nazityskland införde han lättnader för den ortodoxa kyrkan. Väl i mål återtog staten senare sina kristendomsförföljelser, mest mot protestanterna och katolikerna, men även mot ortodoxa kyrkan som sådan. Under Jeltsin och särskilt under Putin har denna ryska kyrka återfunnit sin plats vid statens fötter. Det är tankeväckande att höra deras kyrkas klagan över andra kyrkosamfundets närvaro, samtidigt som man inte generar sig över ortodox mission utanför traditionellt ortodoxa områden.

För Svenska Kyrkans del (Evangelisk-Luthersk statskyrka 1527-2000, men ännu följsam till Riksdagen) har caesaropapismen inneburit att kyrkoledningen underställde sig monarken fram till den konstitutionella monarkins totala införande 1974.

Med en välregisserad kupp i svenska kyrkomötet 1958 vek sig de flesta biskoparna och ledamöterna under regeringens önskemål att tillföra en ordning med kvinnliga präster.

Därefter har gränspålarna flyttats om gång på gång: prästvigningstopp för gammeltroende präster, utnämningstopp för traditionellt troende biskopar, tystnad i abortfrågan, godkännande av utövad homosexualitet även bland präster och biskopar.

När ROK bröt med Svenska Kyrkan 2005 efter kyrkomötesbeslutets första steg till enkönade vigslar, bröt de samtidigt med alla de oppositionella grupper som hela tiden funnits och finns i Sv. k:an.

Dessa högkyrkliga, bredkyrkliga och lågkyrkliga gemenskaper, som likt Alexander Solzjenitsyn kan kallas dissidenter, gjordes det inga undantag för. Ånyo denna grovhet, som dyker upp i alla riktningar från höger till vänster, men som aldrig är frihetlig.

Den stora bönen bland många ekumeniskt kristna är att de gamla kyrkorna skall återuppta sin ursprungliga tro (Judas brev 3) på Bibelns och den apostoliska traditionens grund .

Att våga vara ett salt och ett ljus i Världen. Våga lida för att kunna segra. Våga förlora för att kunna vinna, ty "det som är dåraktigt för världen utvalde Gud för att låta de visa stå där med skam, och det som är svagt i världen utvalde Gud för att låta det starka stå där med skam, och det som världen ser ner på, det som ringaktas, ja, som inte finns till, just det utvalde Gud för att göra slut på det som finns till, så att ingen människa skulle kunna vara stolt inför Gud."

(1 Kor 1:27-29).

Kåre Strindberg

Litteraturförteckning:

Bonniers konversationslexikon, Albert Bonniers förlag, Stockholm 1924.

Nationalencyklopedin, Bokförlaget Bra Böcker, 1993.

Nithard, S:t Sigfrids kyrka, Stockholm 1999/ 2020

(utskrift 24 Maj 2020)